

walq
ing

Work and Life Quality in New & Growing Jobs¹

Turinys

Tyrimo tikslai

Kontekstas

Tyrimas

WALQING aktualijos ir
indėlis

Suinteresuoti asmenys
bei sklaida

Konsorciumas

Informacija ir kontaktai

Projektas

WALQING – tai Europos Sąjungos 7-osios Bendrosios programos projektas, apimantis vienuolikos šalių mokslinių tyrimų institutus ir universitetus. ES paskirtos lėšos sudaro 2,699,546 eurų. Projektas vykdomas nuo 2009 metų lapkričio iki 2012 metų spalio.

WALQING tikslai: gilinti tyrėjų, suinteresuotų asmenų – tarpininkų, vadybininkų, politikų žinias, susijusias su darbo ir gyvenimo kokybe naujose ir besiplečiančiose darbo sferose. Projektas siekia vystyti minėtų asmenų gebėjimus identifikuoti gerąsias ir problemiškas rinkos plėtros praktikas, politiką bei įmonių strategijas Europoje.

Projekte **WALQING** tiriami ryšiai tarp „naujų darbų“, darbo sąlygų, užimtumo juose ir jų pasekmių darbuotojų darbo ir gyvenimo kokybei. Projektas sujungia mikro- ir makroanalizės lygmenis ir, remiantis tokia analize, identifikuoja tiek kritinius „naujų darbų“ aspektus, tiek gerosios praktikos pavyzdžius.

Projekte **WALQING** tiriami darbai besiplečiančiose Europos darbo sferose, pagrindinį dėmesį sutelkiant į problemiškas ir nesaugias darbo sąlygas, mažą darbo užmokestį ir (ar) socialinės integracijos trūkumą. Taip pat ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamoms žmonių grupėms, kurių atstovai turi tokius darbus (pavyzdžiui, migrantams, etinėms mažumoms, kai kurioms moterų ar vyresnio amžiaus darbuotojų grupėms).

¹ Projektas „Darbo ir gyvenimo kokybė naujose ir besiplečiančiose darbo sferose“

Tyrimo tikslai

- Ištirti besiplečiančias Europos darbo sritis, atsižvelgiant į problemiškas darbo sąlygas ir darbuotojų socialinį saugumą, mažą užmokestį ir (ar) socialinės integracijos trūkumą.
- Išanalizuoti suinteresuotų asmenų politiką, siekiant pagerinti darbo sąlygas šiuose „naujuose darbuose“.
- Palyginti „naujų darbų“ organizavimo alternatyvių būdų įtaką darbuotojų gyvenimo ir darbo kokybei.

Projektu WALQING taip pat siekiama daryti įtaką politikai ir praktikoms tokiomis būdais:

- nustatant palankių ir tvarių darbo sąlygų konfigūracijas naujose ir besiplečiančiose darbo sferose;
- įtraukiant suinteresuotus asmenis, įvertinti esamą situaciją;
- skleidžiant gerosios praktikos pavyzdžius Europoje;
- įvardijant suinteresuotų asmenų, valstybių ir Europos politikos trūkumus. ●

Kontekstas

Užimtumo plėtra tapo sėkmingai plėtojama politikos strategija nuo 1997 m., kai Liuksemburgo užimtumo taryba paskelbė Europos užimtumo strategiją (angl. EES). Nuo 1995 m. iki 2006 m. penkiolikoje Europos Sąjungos šalių aktyvaus įdarbinimo srityse darbingo amžiaus žmonių skaičius kilo nuo 60 proc. iki 66 proc. Siekis gerinti **darbo kokybę** pasižymėjo netolygiu šio siekio įgyvendinimu tiek Europos Sąjungos politikoje, tiek tyrimų erdvėje. Šis siekis buvo įtrauktas į Europos užimtumo strategiją 2000 m. Lisabonos viršūnių susirinkime, kai jį įvardijant panaudotas pasakymas „daugiau ir geresnių darbų“. Taip pat buvo suformuluoti ir įvairūs daugiamačiai darbo kokybės konceptai bei rodikliai. Tačiau pastarojo meto Europos ir nacionalinio lygmenų studijos parodė, jog didėjančios užimtumo galimybės – nebūtinai užtikrina ir darbo kokybės augimą. Pavyzdžiui, projektas DARBAI (FP6) parodė, kad „vidutiniškai penkiolikoje pagrindinių Europos Sąjungos šalių narių 1995–2005 metų laikotarpiu darbai tapo ne tokie sudėtingi ir labiau rutiniški. Taip pat sumažėjo darbuotojų mokymosi galimybių“.

WALQING detaliai, iš esmės analizuoja ryšius tarp naujų darbų, jų darbo ir užimtumo sąlygų, taip pat tiria daugiau ar mažiau palankius dirbantiesiems darbo ir gyvenimo kokybės rezultatus. Tai daroma integruojant keletą analitinių lygmenų ir tyrimo paradigmu, sujungiant makro- ir mikroanalizes:

- Europos mastu atliktų apklausų duomenų analizę;
- suinteresuotų asmenų, priklausančių tiriamiems sektoriams, politikų analizę, atliekant veiksmo bei kitus tyrimus;
- verslo kompanijų ir viešojo sektoriaus įmonių bei įstaigų strategijų analizę;
- darbuotojų individualių karjerų, perspektyvų ir siekių tyrimą.

Tradicškai visos šios problemos buvo tiriamos atskirai, tačiau projekto **WALQING** daugialygė analizė pateiks detalesnę palankių ir probleminių darbo kokybės konfigūracijų vaizdą. Pagrindinį dėmesį **WALQING** sutelks į „naujus darbus“ („**nauji darbai**“ suprantami kaip darbai, atsirandantys naujuose ar augančiuose ir besiplečiančiuose ekonomikos sektoriuose bei veiklose, bent iš dalies veikiamuose naujų organizacinių formų). Taip pat bus atlikta lyginamoji privačių ir viešo sektoriaus organizacijų analizė. ●

Tyrimas

WALQING projekto tyrimą sudaro trys blokai. 1 bloke, kuriame dėmesys sutelkiamas į kiekybinę analizę, pagrindinė **WALQING** naujovė – teorija paremta detali svarbiausių Europos duomenų šaltinių² kombinacijos analizė siekiant atskleisti darbo sferų augimo modelius, darbo ir gyvenimo kokybę, sudaryti atnaujintą tipologiją ir nurodyti galimas užimtumo augimo priežastis bei padarinius. Pasitelkus tokias analizes bus galima įvardyti pagrindinius sektorius ir funkcijas, kuriose galima rasti tiek kritinių, tiek palankių darbo ir gyvenimo kokybės konfigūracijų. Pastarosios bus tiriamos atliekant kokybines darbo organizacijų ir verslo funkcijų atvejų analizes ir veiksmo tyrimus.

2 bloke **WALQING** remsis institucinės analizės ir veiksmo tyrimo perspektyvomis, siekiant vykdyti gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su darbo sąlygų

² Tokie šaltiniai yra Europos Sąjungos darbo jėgos duomenų šaltinis (EU LFS – *European Union Labor Force Survey*), Europos darbo sąlygų duomenų šaltinis (EWCS – *European Working Conditions Survey*), Europos Sąjungos uždarbio ir gyvenimo sąlygų duomenų šaltinis (EU-SiLC – *European Union survey on income and living conditions*)

---

gerinimu, sklaidą, perkeliant juos į kitus nacionalinius, sektorių ar kompanijų kontekstus bei ištirti galimus tokių perkėlimų trūkumus. Tirdami kolektyvinių veikėjų politiką, jos trūkumus ir sėkmės atvejus, neapsiribosime aprašomojo pobūdžio tyrimu, bet atliksime ir gilesnę analizę, nagrinėdami institucinius kontekstus ir susiedami juos su atvejo tyrimais. Be to, iniciatyviai skleisime veiksmo tyrimų metu aptiktus sėkmės pavyzdžius ir rezultatyvias strategijas.

3 bloko tyrime bus analizuojamos organizacinės (ir tarporganizacinės) darbo organizavimo strategijos ir praktikos, žmogiškųjų išteklių valdymo strategijos, su darbo sutartimis susiję santykiai ir darbo sąlygos, naudojant gilumines atvejų studijas kompanijose. Šios studijos apims ir pažeidžiamų grupių (pvz., jauni ir vyresnio amžiaus darbuotojai, migrantai ar kai kurios moterų grupės) darbo ir gyvenimo kokybės analizę. **WALQING** taip pat tirs individualias darbuotojų gyvenimo trajektorijas, perspektyvas ir profesinius identitetus. Individai gali jaustis suvaržyti ar įgalinti jų pačių patiriamo ar įsivaizduojamo balanso tarp skirtingų darbo ir gyvenimo kokybės aspektų, priklausančių nuo individų socialinių, simbolinių ir biografinių išteklių ir galimybių. ●

Aktualijos ir projekto WALQING indėlis

Iki šiol užimtumo plėtra Europoje buvo heterogeninė ir dažniausiai analizuota darbo užmokesčio ir šalių lyginimo kontekstuose. Pradinė **duomenų analizė**, atlikta **WALQING** tyrimų 1 bloke, rodo, jog, vykstant paslaugų ekonomikos plėtrai, užimtumas augo ir daugiau ar mažiau žiniomis paremtose paslaugų srityse (tokiose kaip švietimo, tyrimų ir plėtros, sveikatos ir socialinio darbo), taip pat mažmeninėje ir didmeninėje prekyboje, viešbučių ir restoranų, transporto, viešojo administravimo, nuotekų ir atliekų šalinimo ir perdirbimo bei namų ūkio, turinčio darbuotojus, sferose. Tačiau užimtumo rodikliai didėjo ir kai kuriuose gamybos sektoriuose, nereikalaujančiuose aukštųjų technologijų (pvz., statybos ir metalo perdirbimo pramonėje), ir aukštąsias technologijas naudojančiuose sektoriuose (pvz., kompiuterių gamybos pramonėje). Atlikus numatytus tyrimus, projektu **WALQING** bus gilinamos mūsų žinios apie besiplečiančias darbo sferas, įvardijama tam tikrų profesijų svarba užimtumo galimybių augimo procese bei naujų darbų charakteristikos ir nustatyta, kaip naujose darbo vietose formuojamas pažeidžiamumas.

Darbo kokybė neatsiejama nuo daugialypių darbo organizavimo komponentų, užmokesčio ir užduočių atlikties sistemų, įgūdžių ir jų plėtros galimybių, saugumo garantijų ir lankstumo, kolektyvinių reprezentacijų ir nuomonių raiškos galimybių. Tyrimų duomenys parodo egzistuojant įvairius kaitos būdus ir variacijas, priklausomai nuo šalies. Visa tai pasakytina ir apie gyvenimo kokybę. Tai taip pat daugialypis konceptas, kuriame susitelkta ne tik į materialius individams prienamius išteklius, bet drauge teikiama svarbos subjektyviems laimės, gerovės, gyvenimo būdo pasirinkimo laisvės rodikliams. Žinoma, namų ūkio, viešosios infrastruktūros, gerovės valstybės kontekstai taip pat turi įtakos darbo ir gyvenimo kokybei.

Institucijos ir politikos, tokios kaip industriniai santykiai, darbo rinka, gerovės politika, irgi formuoja darbo kokybės ir jos rezultatų darbuotojams skirtumus, tai yra itin susiję su žemiausių profesinių sluoksnių atstovais ir naujaisiais sektoriais.

Priemonių, skirtų gerinti darbo kokybę ir produktyvumą menkai apmokamuose segmentuose, realizavimo pavyzdžiai dažniausiai aptinkami valstybinuose, lokaliuose ar specializuotuose kompanijų kontekstuose. Padedant profesionaliems tyrėjams ir suinteresuotiems asmenims, projekte sėkmingai taikoma veiksmo tyrimo metodologija, leidžianti bendradarbiaujant apsibrėžti problemas, jas nagrinėti ir ieškoti galimų sprendimo būdų.

Pagrindiniai darbo kokybės ir darbuotojų gyvenimo aspektai modeliuojami **organizaciniu lygmeniu**. Organizacija, priklausomai nuo darbo organizavimo strategijos, gali pasiūlyti mokymosi galimybes, skatinti susidomėjimą ir iššūkius ar, priešingai, darbą paversiti monotonišku, griežtai kontroliuojamu ir nemaloni. **WALQING** sutelkia dėmesį į organizacines strategijas ir darbo organizavimo praktikas, žmogiškųjų išteklių valdymo strategijas, sutarčių santykius ir darbo sąlygas. Išskirtinis dėmesys skiriamas labiausiai **pažeidžiamoms grupėms** Europos darbo rinkoje, taip pat pabrėžiama institucijų ir organizacinių struktūrų, formuojančių, didinančių ar ribojančių su darbo rinka susijusį pažeidžiamumą, sąveika. Apimdamas ir **individualių darbuotojų gyvenimo trajektorijų**, perspektyvų bei profesinių identitetų tyrimus ir glaudžiai siedamas juos su organizacijų studijomis, **WALQING** darbo ir gyvenimo kokybės tyrimuose prideda dar vieną – gyvenimo patirties, individualios veiklos ir subjektyvaus įprasminimo dimensiją. ●

*Ursula Holgrewe, FORBA, Austrija
Projekto koordinatorė*

Suinteresuoti asmenys ir sklaida

Projektas **WALQING** ir jo išvados sudomins įvairius žmones, ypač suinteresuotus asmenis, tiek nacionaliniu, tiek Europos lygiu:

- socialinių partnerių organizacijas, sektorių asociacijas ir tinklus, pilietinės visuomenės atstovus, reprezentuojančius pažeidžiamas grupes darbo rinkoje;
- politikos veikėjus ir viešosios valdžios atstovus;
- vadybininkus, žmogiškųjų išteklių specialistus ir su darbu susijusių tarybų narius.

Pagrindiniai **WALQING** probleminiai klausimai bei rezultatai bus aptariami tyrėjų ir suinteresuotų asmenų susitikimuose. Sektorių dialogo konferencijos planuojamos 2011 m. pavasarį, politikos pamokų tiriamoji konferencija vyks 2012 m. liepą. Baigiamoji **WALQING** konferencija vyks 2012 m. rugsėjį. **WALQING** darbo ataskaitos bus prieinamos interneto puslapyje nuo 2011 m. vidurio. Papildoma sklaida apims:

- reguliarias, kasmetines veiklos kryptių santraukas ir informacinius bukletus (nuo 2010 m. birželio);
- interneto šaltinius, apimančius politiką, gaires ir sąvokas, susijusias su darbo kokybės gerinimu (apytikriai 2012 m. birželis);
- pagrindinius **WALQING** duomenis apibendrinančias brošiūras (apytikriai 2010 m. rugsėjis).

Konsorciumas

AUSTRIJA

FORBA (koordinatorius),
**Forschungs- und Beratungs-
stelle Arbeitswelt**

www.forba.at

Pagrindiniai tyrėjai

Ursula Holtgrewe
Annika Schönauer

Projekto administracija

Christine Wagner

DANIJA

**Det Nationale
Forskningscenter for
Arbejds miljø (NRCWE)**

www.arbejds miljoforskning.dk

Pagrindiniai tyrėjai

Pernille Hohnen
Peter Hasle
Ole Sørensen

VOKIETIJA

**Institut Arbeit und Qualifikation,
Universität Duisburg
Essen (UDE)**

www.iaq.uni-due.de

Pagrindiniai tyrėjai

Karen Jaehrling
Steffen Lehndorff
Claudia Weinkopf
Angelika Kümmerling

ITALIJA

**Laboratorio Riccardo Revelli
(LABOR), Centre for Employment
Studies,
Collegio Carlo Alberto**

www.laboratoriorevelli.it

Pagrindiniai tyrėjai

Ambra Poggi
Claudia Villosio

LIETUVA

**Socialinės antropologijos
centras, Vytauto Didžiojo
universitetas**

www.vdu.lt

Pagrindiniai tyrėjai

Jolanta Kuznecovienė
Vytautas Čubrinškas
Rasa Naujanienė
Darius Daukšas

NORVEGIJA

**SINTEF Technology
and Society**

www.sintef.no

Pagrindiniai tyrėjai

Johan Ravn
Hans Torvatn
Lisbeth Øyum

JUNGTINĖ KARALYSTĖ

**Darbo psichologijos institutas
(IWP),
The University of Sheffield**

www.shef.ac.uk

Pagrindiniai tyrėjai

David Holman
Charlotte McClelland

BELGIJA

**Darbo ir visuomenės tyrimų
institutas (HIVA)**

Katholieke Universiteit Leuven

www.hiva.be

Pagrindiniai tyrėjai

Monique Ramioul
Sem Vandekerckhove
Helen Op den Kamp

BULGARIJA

**Sociologijos institutas (IS),
Bulgarijos mokslų akademija**
<http://sociology-bg.org>

Pagrindiniai tyrėjai

Vassil Kirov
Ekaterina Markova
Darina Peicheva

VENGRIJA

**Institute for Political Science
(IPS HAS), Magyar
Tudomanyos Akademia
Politikai Tudomanyok Intezetete**

www.mtapti.hu

Pagrindiniai tyrėjai

Laszló Neumann
András Tóth

ISPANIJA

**Centre d'Estudis Sociològics
Sobre La Vida Quotidiana I El
Trellall (QUIT), Universitat
Autònoma de Barcelona**

<http://quit.uab.es>

Pagrindiniai tyrėjai

Albert Recio
Fausto Miguélez
Sara Moreno

Informacija ir kontaktai

www.walqing.eu

Ursula Holtgrewe (kordinatorė), FORBA, Austrija
holtgrewe@forba.at

© walqing, 2010

FORBA

Forschungs- und Beratungsstelle Arbeitswelt
(FORBA)

Darbo gyvenimo tyrimų centras
Aspernbrückengasse 4/5, A 1020 Viena
Tel.: +43-1-21 24 700
Faks: +43-1-21 24 700-77